

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
STANDARTLAŞDIRMA, METROLOGİYA VƏ PATENT ÜZRƏ
DÖVLƏT KOMİTƏSİNİN KOLLEGİYASI**

Q Ə R A R № 150111500003

Bakı şəhəri

“09” iyun 2015-ci il

Dövlət standartının təsdiq edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 22 noyabr 1998-ci il tarixli 26 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Beynəlxalq (regional) və dövlətlərarası standartların, normaların, qaydaların və tövsiyələrin Azərbaycan Respublikası ərazisində tanınması və tətbiq edilməsi Qaydaları”nın 2, 3, 6 və 7-ci bəndlərini və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2009-cu il 31 avqust tarixli 155 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikası Standartlaşdırma, Metrologiya və Patent üzrə Dövlət Komitəsi haqqında” Əsasnamənin 8.12 və 8.45-cibəndlərini rəhbər tutaraq **qərara alınır**

1. Beynəlxalq standartlar əsasında hazırlanmış aşağıdakı dövlət standartları təsdiq edilsin.

1.1. AZS 731-1-2015 (OIC/SMIIC 1:2011) “Halal qida. Ümumi rəhbəredici sənəd” (1 nömrəli əlavə).

1.2. AZS 731-2-2015 (OIC/SMIIC 2:2011) “Halal sertifikatlaşdırmanı həyata keçirən orqanlar üçün rəhbəredici sənəd” (2 nömrəli əlavə).

2. Qanunvericilik və hüquq ekspertizası şöbəsinə (R.Vəliyev) tapşırılsın ki, bu Qərarın 1-ci bəndi ilə təsdiq edilmiş dövlət standartının Azərbaycan Respublikasının Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinə daxil edilməsi üçün 3 gündən gec olmayaraq Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyinə göndərilməsini təmin etsin.

3. Texniki tənzimləmə və standartlaşdırma şöbəsinə (N. Tağıyev) tapşırılsın ki, bu Qərarın 1-ci bəndi ilə təsdiq edilmiş dövlət standartının qeydiyyatı alınmasını təmin etsin.

4. Azərbaycan Standartlaşdırma və Sertifikatlaşdırma İnstitutuna (S.Abdullayev) tapşırılsın ki, bu Qərarın 1-ci bəndi ilə təsdiq edilmiş dövlət standartının texniki tənzimləmə və standartlaşdırma üzrə texniki normativ hüquqi aktların dövlət fonduna daxil edilməsini təmin etsin.

5. Ümumi şöbəyə (X.Həsənovaya) tapşırılsın ki, aidiyyəti struktur bölmələrini bu Qərarla tanış etsin.

6. Bu Qərarın icrasına nəzarəti öz üzərimdə saxlayıram.

**Kollegiyanın sədri,
Azərbaycan Respublikası Standartlaşdırma,
Metrologiya və Patent üzrə Dövlət Komitəsinin
sədri**

Ramiz Həsənov

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
DÖVLƏT STANDARTI**

**Halal sertifikatlaşdırmanı həyata
keçirən orqanlar üçün rəhbəredici sənəd**

**AZS 731-2-2015
(OIC/SMIIC 2:2011)**

MÜQƏDDİMƏ

1. Azərbaycan Respublikasının Standartlaşdırma, Metrologiya və Patent üzrə Dövlət Komitəsinin tabeliyində olan Azərbaycan Standartlaşdırma və Sertifikatlaşdırma İnstitutu tərəfindən işlənib hazırlanıb və təqdim edilib.

2. Bu standart OIC/SMIIC 2:2011 “Guidelines for bodies providing halal certification” standartının autentik tərcüməsi əsasında hazırlanmışdır.

3. Dövlət standartında müəyyən edilən tələblərin beynəlxalq standartlara, norma, qayda və tövsiyələrə və digər dövlətlərin müvafiq mütərəqqi milli standartlarına, elm, texnika və texnologiyanın müasir nailiyyətlərinə əsaslanmasını müəyyən etmək üçün standartın ilkin yoxlama müddəti 2020-ci il, dövrü yoxlama müddəti 5 ildir.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ DÖVLƏT STANDARTI

**Halal sertifikatlaşdırmanı
həyata keçirən orqanlar üçün
rəhbəredici sənəd**

**AZS 731-2-2015
(OIC/SMIIC 2:2011)**

**Guidelines for bodies
providing halal certification**

1 TƏTBİQ SAHƏSİ

1.1 Bu rəhbəredici sənəd halal sertifikatlaşdırma orqanlarına və halal sertifikatlaşdırma fəaliyyətlərinə olan tələbləri müəyyən edir.

1.2 Aşağıda göstərilənlərdən biri və ya daha çoxu halal sertifikatlaşdırma sistemində halal sertifikatlaşdırma orqanı tərəfindən istifadə edilə bilər hansı ki, İSO/İEC-in 53-cü rəhbəredici sənədində təsvir edildiyi kimi istehsala nəzarət və ya qiymətləndirmə və təchizatçının idarəetmə sisteminə nəzarət ərzaq təhlükəsizliyinə nəzarət sistemi kimi (FSMS) və/və ya hər ikisi birlikdə ola bilər:

- a) Sınaq növü və ya yoxlama;
- b) Bazardan və ya tədarükçünün anbarından və ya hər ikisinin birləşməsindən götürülən nümunələrin müayinəsi və ya sınağı;
- c) Yeni olub və ya artıq istifadə olunan hər məsulun və ya xüsusi məhsulun müayinəsi və ya sınağı;
- d) Partiyalarla sınaq və ya yoxlama; və

e) Layihənin qiymətləndirilməsi.

Bu rəhbəredici göstərişlər səlahiyyətli, ardıcıl və qərəzsiz audit üçün prinsipləri və tələbləri özündə ehtiva edir və halal məhsul/xidmət və/və ya idarəetmə sistemlərinin sertifikatlaşdırılması üçün orqanları bu fəaliyyətlərlə təmin edir.

Halal məhsul/xidmət və/və ya idarəetmə sistemlərinin sertifikatlaşdırılması (bu rəhbəredici göstərişlərdə “halal sertifikatlaşdırma” kimi adlanır) üçüncü uyğunluq qiymətləndirilməsi fəaliyyətidir. Buna görə də bu fəaliyyəti həyata keçirən orqanlar üçüncü uyğunluq qiymətləndirilməsi orqanlarıdır (bu rəhbəredici göstərişlərdə “halal sertifikatlaşdırma orqanı/orqanları” kimi adlanır).

Qeyd 1 – Halal sertifikatlaşdırma orqanı qeyri dövlət və ya dövlət təşkilatı ola bilər.

Qeyd 2 – OİC/SMİİC Rəhbəredici göstərişlərdə akkreditasiya və ya ekspert qiymətləndirilməsi və ya digər audit prosesləri üçün meyarlar sənədi kimi istifadə edilə bilər.

2 NORMATİV İSTİNADLAR

Bu standartda aşağıdakı normativ sənədlərə istinad olunub. Tarixi göstərilmiş istinadlar üçün yalnız göstərilən nəşr tətbiq olunur. Tarixi göstərilməmiş istinadlar üçün isə istinad olunan sənədin ən son nəşri (hər hansı bir dəyişiklik də daxil olmaqla) tətbiq olunur.

- OIC/SMİİC 1: 2011, Halal qidada ümumi rəhbəredici göstərişlər,
- İSO/İEC-in 23-cü rəhbəredici sənədi, üçüncü sertifikatlaşdırma sistemləri üçün standartlar ilə uyğunluğun göstərilməsinin metodları,
- İSO/İEC 17025 “Sınaq və kalibrləmə laboratoriyalarının səlahiyyətliliyinə ümumi tələblər”,
- İSO/İEC 17020 İnspeksiya aparan müxtəlif növ orqanların əməliyyatı üçün ümumi meyar”
- İSO/İEC-in 53-cü rəhbəredici sənədi, Uyğunluq qiymətləndirilməsi – Rəhbəredici göstəriş məhsul sertifikatlaşdırılmasında təşkilatın keyfiyyətin idarəetmə sistemində istifadə edilir,
- İSO/İEC 17021-2014, Uyğunluğun qiymətləndirilməsi. İdarəetmə sistemlərinin sertifikatlaşdırılmasını və auditini aparan orqanlara tələblər”
- İSO 9000-2012, Keyfiyyəti idarəetmə sistemləri - əsas müddəalar və lüğət,
- İSO 19011-2014 İdarəetmə sistemlərinin auditi üzrə rəhbəredici sənəd,
- İSO 22000-2014, Qida məhsullarının təhlükəsizliyinin idarəetmə sistemləri-ərzaq istehsalı zəncirində iştirak edən təşkilatlara olan tələblər,
- İSO/İEC 17000-2012, Uyğunluğun qiymətləndirilməsi – Lüğət və ümumi prinsiplər,

- ISO/İEC-in 65-ci rəhbəredici sənədi, məhsul sertifikatlaşdırma sistemləri təmin edən təşkilatlar üçün ümumi tələblər,
- ISO/TS 22003, Ərzaq təhlükəsizliyi idarəetmə sistemləri – auditi təmin edən orqanlar və ərzaq təhlükəsizlik idarəetmə sistemlərində sertifikatlaşdırma üçün tələblər.

3 TERMİN VƏ TƏRİFLƏR

Bu sənədin məqsədləri üçün, termin və təriflər ISO 9000:2005, ISO/IEC 17000, ISO/IEC 17021, ISO 22000, ISO/TS 22003-də və aşağıdakı istinadlarda verilib.

Qeyd – Bu OİC/SMİİC-in rəhbəredici göstərişlərində “məhsul” və “xidmət” terminləri ayrı-ayrı işlədilir hansı ki, ISO/İEC 17000-də məhsulun verilən tərifinə uyğun deyildir.

3.1 Halal sertifikatlaşdırma

Halal sertifikatlaşdırma orqanları tərəfindən halal məhsullar/xidmətləri təsdiqləmək üçün həyata keçirilən fəaliyyətdir.

3.2 Halal səlahiyyətli orqan

OİC/SMİİC-ə üzv ölkələr tərəfindən İslam dəyərləri əsasında hazırlanan standartlarda halal məsələləri ilə bağlı nəzarəti həyata keçirən müəssisə.

3.3 Müqavilə

Müraciət edən tərəf və halal sertifikatlaşdırma orqanı arasında imzalanan razılaşma, halal məhsul/xidmətə verilən loqonu istifadə etmək hüququ üçün qaydaları tənzimləyir.

3.4 Texniki auditor

Halal sertifikatlaşdırma orqanı tərəfindən rəsmi təyin edilmiş xüsusi emal texnologiyası və ya sahəsində halal prosedurlar və tələblərin auditin həyat keçirən texniki səriştəli şəxs.

3.5 Texniki ekspert

Halal sertifikatlaşdırma orqanı tərəfindən rəsmi təyin edilmiş xüsusi emal texnologiyası və ya sahəsində texniki səriştəli şəxs.

3.6 İslam məsələləri üzrə ekspert

Halal və halal olmayan mövzularda İslam qaydaları haqqında dərin və əhatəli biliklərə sahib olan və əlaqədar təşkilat (halal səlahiyyətli orqan) tərəfindən səlahiyyətli və halal sertifikatlaşdırma orqanı tərəfindən təyin edilmiş müsəlman.

3.7 Halal nişan/etiket/loqo

OİC/SMİİC-in təsdiq etdiyi nişan/etiket/loqonu istifadə etmək hüququ halal məhsul/xidmət və ya idarəetmə sistemi üçün halal sertifikatlaşdırma orqanı tərəfindən verilmişdir.

3.8 Dayandırma

Əvvəllər verilən halal sertifikatı ilə bağlı halal sertifikatlaşdırma orqanının qərarı ilə müəyyən bir müddət üçün nişanın istifadə hüququnun dayandırılması.

3.9 Sifarişçi

Halal məhsul/xidmətin sertifikatlaşdırılması üçün müraciət edən hüquqi və ya fiziki şəxs.

3.10 Sertifikat sahibi/sertifikatlaşdırılmış müştəri/təchizatçı

Halal tələblər əsasında sertifikatlaşdırılmış halal məhsul/xidmət və ya idarəetmə sistemi ilə təchiz edən hüquqi və ya fiziki şəxs.

4 PRINSİPLƏR

4.1 Bu rəhbəredici göstərişlərdə növbəti səmərəli istifadə və təsviri tələblər üçün ISO/IEC 17021:2006-nın 4-cü bəndində verilən prinsiplər əsasdır. Gözlənilməz hallar üçün tətbiq ediləcək qərarlarda bu prinsiplər tətbiq edilməlidir. Prinsiplər tələblər deyil.

4.2 İslam həssaslığı

Halal sertifikatlaşdırma orqanı İslamın əsas prinsiplərinə və ya İslam qaydalarına riayət etməlidir.

4.3 İslam dəyərlərinə öhdəçilik

Hala sertifikatlaşdırma orqanları və onun bütün işçiləri İslami dəyərlərə xüsusilə halal ilə bağlı öhdəliklərə sadıq olmalıdır. “Riayət” və “İslam həssaslıqlarına yanaşma və hörmətlə bağlı narahatlıqlar” digər tərəflərin üzərinə qoyulur və uyğunluq üçün məcbur edilir.

5 ÜMUMİ TƏLƏBLƏR

5.1 Ümumi

ISO/IEC 17021:2006-nın 5.1-ci bəndində verilən bütün tələblər tətbiq edilir.

5.1.1 Hüquqi və İslami məsuliyyət

ISO/IEC 17021:2006-nın 6.1-ci bəndində verilən bütün tələblər və aşağıdakı tətbiq edilir.

Halal sertifikatlaşdırma orqanı müsəlman müəssisəsi olmalıdır və müsəlmanlar üçün halal məhsul/xidmətin müvafiq təchizatının vacibliyinə dərin inam vardır və İslam məsuliyyətini təmin etmək üçün müvafiq addımlar bütün fəaliyyətlərdə müşahidə edilmişdir. Halal sertifikatlaşdırma orqanları bütün İslam tələblərinə uyğunluq üçün məsuliyyət daşıyır.

5.1.2 Halal sertifikatlaşdırma müqaviləsi

ISO/IEC 17021:2006-nın 5.1.2-ci bəndində verilən bütün tələblər tətbiq edilir.

5.1.3 Halal sertifikatlaşdırma qərarları üçün məsuliyyət

ISO/IEC 17021:2006-nın 5.1.3-cü bəndində verilən bütün tələblər tətbiq edilir.

5.2 Qərəzsiz idarəetmə

ISO/IEC 17021:2006-nın 5.2-ci bəndində verilən bütün tələblər və aşağıdakı tətbiq edilir.

5.2.1 Halal sertifikatlaşdırma orqanı və bərabərhüquqlu müəssisənin hər hansı hissəsi halal sertifikatlaşdırma və ya ərzaq təhlükəsizliyini idarəetmə sistemi sahəsində məsləhət xidmətləri (FSMS) təklif və ya təmin etmir.

5.2.2 ISO/IEC 17021:2006-nın 5.2-ci bəndində göstərilən "idarəetmə sistemi konsultasiyası" termini bu rəhbəredici göstərişlərin kontekstində "halal konsultasiyası, təhlükə analizi konsultasiyası, FSMS konsultasiyası və ya idarəetmə sistemi konsultasiyası" ilə əvəz edilsin.

5.3 Məsuliyyət və maliyyə

ISO/IEC 17021:2006-nın 5.3-cü bəndində verilən bütün tələblər tətbiq edilir.

5.4 Əməliyyatlar

5.4.1 Halal sertifikatlaşdırma orqanı xüsusi halal məhsul sertifikatlaşdırma sisteminin tələblərinə uyğun olaraq müvafiq halal məhsul standartları ilə uyğunluğunu qiymətləndirmək üçün lazım olan bütün tədbirləri görməlidir. Halal sertifikatlaşdırma orqanı müvafiq sertifikatlaşdırma sistemi üçün əsas təşkil edən uyğun standartlar və ya onların hissələri və nümunə götürmə, sınaq və yoxlama tələbləri kimi başqa tələbləri göstərməlidir.

5.4.2 ISO /IEC 17025, ISO/IEC 17020, ISO/IEC 17021 və/və ya ISO/TS 22003-də müəyyən edilən yararlı və səlahiyyətli orqanın (ların) və ya şəxsin (lər) həyata keçirdiy sınaq, yoxlama və hala sertifikatlaşdırma üçün tələblər müvafiq halal sertifikatlaşdırma orqanı, onun halal sertifikatlaşdırma əməliyyatlarının aparılmasında riayət edilməlidir.

6 STRUKTURA OLAN TƏLƏBLƏR

6.1 Təşkilati struktur və ali rəhbərlik

ISO/IEC 17021:2006-nın 6.1-ci bəndində verilən bütün tələblər tətbiq edilir.

6.2 Qərəzsizliyin təmin edilməsi üzrə Komitə

ISO/IEC 17021:2006-nın 6.1-ci bəndində verilən bütün tələblər və aşağıdakılar tətbiq edilir.

6.2.1 İslam hakimiyyəti tanınan ölkədə olan halal sertifikatlaşdırma orqanın əməliyyatları Qərəzsizliyin təmin edilməsi üzrə komitədə təmsil olmalıdır. Halal sertifikatlaşdırma orqanı tərəfindən həyata keçirilən halal sertifikatlaşdırma fəaliyyətində

qərəzsizlik islam prinsiplərinin əsasında nəzərdən keçirilməsində və halal sertifikatlaşmanın İslam aspektləri ilə əlaqədar qaydalar, prosedurlar və siyasətin müəyyənləşməsində fəal rol oynamalıdır.

6.2.2 İslam biliyində ortaya çıxan uyğunsuzluqlar, təcrübə və anlaşma kimi mümkün ola bilən qərəzsizliyə güzəşti İslam hakimiyyəti nəzərə almalı və hər hansı bir narazılıqları təhlil etməlidir.

7 RESURSLARA OLAN TƏLƏBLƏR

7.1 Rəhbərliyin və heyətin səriştəliliyi

ISO/IEC 17021:2006-nın 7.1-ci bəndində verilən bütün tələblər tətbiq edilir. Əlavə olaraq, halal sertifikatlaşdırma orqanı uyğun kateqoriyalarda(bax: Əlavə A) fəaliyyətdə olan müvafiq biliklərə malik kadrla təmin etmək proseslərinə malik olmalıdır.

7.2 Halal sertifikatlaşdırma ilə məşğul olan heyət

7.2.1 Ümumi

7.2.1.1 ISO/IEC 17021:2006-nın 7.2-ci bəndində verilən bütün tələblər və aşağıdakı tətbiq edilir.

7.2.1.2 Halal sertifikatlaşdırma orqanı audit və sertifikatlaşdırma fəaliyyətləri ilə məşğul olan bütün kadrların texniki səriştəliliyi və İslam dəyərlərinə etik olaraq əməl edən Müsəlmanlar olmasını təmin etməlidir.

7.2.1.3 Halal sertifikatlaşdırma orqanı tərəfindən audit və sertifikatlaşdırmanın yerinə yetirilməsini səmərəli və bərabər olmasını təmin etməkdən ötrü heyətin səriştəliliyi üçün minimum müvafiq meyarlar müəyyən edilməlidir. Bu meyara, OIC/SMIIC-in halal sertifikatlaşdırma üçün müvafiq sənədlər, OIC/SMIIC-in halal standart və müvafiq sənədlər, keyfiyyəti idarəetmə sistemi, məhsul sertifikatlaşdırma və ərzaq təhlükəsizlik idarəetmə sistemi (FSMS) üzrə təlimi daxil edilməlidir.

7.2.1.4 Halal sertifikatlaşdırma orqanının kadrları müqavilə əsasında halal sertifikatlaşdırma orqanı üçün işləyən fərdi auditorları və ya başqa xarici vəsaitləri daxil edə bilər. Halal sertifikatlaşdırma orqanı bütün kadrlarının səmərəli olması üçün idarəetmə, nəzarət və cavabdeh mövqeyində olmalıdır və müqavilə əsasında işləyən və ya xarici orqanlar tərəfindən təmin edilən işçi olmağından asılı olmayaraq müəyyən ərazilərdə istifadə etdiyi bütün əməkdaşlarının səlahiyyətlərinə nəzarət etmək üçün hərtərəfli uçotunu aparmalıdır.

7.2.1.5 Halal sertifikatlaşdırma orqanı halal sertifikatlaşdırma ilə məşğul olan öz kadrlarından aşağıdakı öhdəlikləri yerinə yetirəcəklərinə dair müqavilə və ya digər sənədləri imzalamalarını tələb etməlidir:

a) halal sertifikatlaşdırma orqanı tərəfindən müəyyən etdiyi qaydalara əməl etmək;

b) onların öz sahəsində hər hansı bir əvvəlki və/və ya mövcud assosiasiyanı və ya halal audit və sertifikatlaşdırma üçün məhsul layihəçisi, istehsalçısı və tədarükçüsü tərəfindən təyin olunan işçiləri tanımaq.

7.2.1.6 Halal sertifikatlaşdırma prosesi ilə məşğul olan hər kadrın ixtisas, təlim və təcrübə ilə bağlı müvafiq məlumatlar halal sertifikatlaşdırma orqanı tərəfindən saxlanılmalıdır.

7.2.2 Müqaviləyə baxışı həyata keçirən kadr

7.2.2.1 Təhsil

Halal sertifikatlaşdırma orqanı təmin etməlidir ki, müqaviləyə baxışı həyata keçirən kadr müvafiq biliyə malik orta təhsilə malikdir.

7.2.2.2 Ərzaq təhlükəsizliyi və/və ya halal ilə bağlı təlim

Halal sertifikatlaşdırma orqanı təmin etməlidir ki, müqaviləyə baxışı həyata keçirən kadr aşağıdakı təlimləri uğurla başa vurub;

- a) OİC/SMİİC-in halal sertifikatlaşdırma üçün halal standartı və müvafiq sənədləri,
- b) Keyfiyyəti nəzarət sistemi və məhsul sertifikatlaşdırması,
- c) Müvafiq FSMS standartları (məsələn ISO 22000)

7.2.2.3 Audit təlimi

Halal sertifikatlaşdırma orqanı təmin etməlidir ki, müqaviləyə baxışı həyata keçirən kadr audit prosesləri əsasında verilən ISO 19011 təlimini uğurla başa vurub.

Qeyd - Müqaviləyə baxışı həyata keçirən kadrın audit təcrübəsinə malik olması məcburi deyil.

7.2.2.4 Səriştəlilik

Halal sertifikatlaşdırma orqanı təmin etməlidir ki, müqaviləyə baxışı həyata keçirən heyət aşağıdakı sahələrdə bilik və bacarığını tətbiq etmək qabiliyyətini nümayiş etdirdsin:

- a) ərzaq zənciri kateqoriyalarında və başqa sektorlarda ərizəçilərin təsnifləndirilməsi;
- b) sifariş edilən məhsullar və/və ya xidmətlərin, proseslərin və təcrübələrin qiymətləndirilməsi;
- c) halal sertifikatlaşdırmanı həyata keçirən auditorun səriştəliliyinin və tələblərinin paylanması;
- d) auditin vaxtını (bax: Əlavə B) və tələblərin müddətinin müəyyənləşdirilməsi;

e) müqaviləyə baxışla bağlı halal sertifikatlaşdırma orqanının siyasəti və prosedurları.

7.2.3 Halal sertifikatlaşdırmanı həyata keçirən heyət

7.2.3.1 Ümumi

İSO 19011-ə əsasən halal sertifikatlaşdırma orqanı təmin etməlidir ki, sertifikatlaşmanın verilməsinə qərar verən şəxs auditor üçün olduğu kimi təhsil, halal sertifikatlaşdırmada təlim, audit və iş təcrübəsi tələbləri eyni kateqoriyaya (bax: Əlavə A) malik olsun.

Sertifikatlaşdırma qərarını verən heyət minimum üç şəxsdən təşkil olunmalıdır və ən azı onlardan biri İslam məsələləri üzrə ekspert olmalıdır. Qərarlar səs çoxluğu ilə deyil, yekdilliklə qəbul olunmalıdır.

7.2.3.2 Səriştəlilik

Halal sertifikatlaşdırma orqanı təmin etməlidir ki, sertifikatlaşmanı verən heyət aşağıdakı sahələrdə bilik və bacarığını tətbiq etmək qabiliyyətini nümayiş etdirdsin:

- a) OİC/SMİİC-in halal sertifikatlaşdırma üçün cari prinsipləri;
- b) Halal sertifikatlaşdırma ilə bağlı İslam qaydaları;
- c) müvafiq idarəetmə sistemlərinin cari prinsipləri və anlayışları;
- d) Halal tələblər üçün risklərin eyniləşdirilməsi və qiymətləndirilməsi;
- e) Halal məsələlərlə bağlı düzəlişlər və düzəldici tədbirlərin alınması;
- f) Halal məhsul/xidmətlərlə bağlı hər hansı qanun və qaydalar;
- g) Məhsulları, prosesləri və təcrübələri;
- h) müvafiq standartları;
- i) Dəqiqlik və mükəmməllik üçün audit hesabatlarının qiymətləndirilməsi və baxılması;
- j) Düzəldici tədbirlərin səmərəliliyinin qiymətləndirilməsi və baxılması;
- k) Sertifikatlaşdırma prosesi;
- l) Halal ərzaqla bağlı mühit və fundamental qaydaların xüsusilə, İslam qaydalarına əsasən heyvanların kəsilməsi və OİC/SMİİC-in standartının tələbləri və rəhbəredici göstərişlərinin yaxşı anlaşılması.

7.2.4 Texniki auditorlar

7.2.4.1 Ümumi

Halal sertifikatlaşdırma texniki auditorları halal sertifikatlaşma ilə bağlı İslam qaydalarının müvafiq biliklərə malik olmalıdır və OİC/SMİİC-in halal sertifikatlaşma sənədləri və spesifikasiyalarının öyrənilməsi və texniki sənədləşmə təlimi almalıdır.

7.2.4.2 Təhsil

Halal sertifikatlaşdırma orqanı təmin etməlidir ki, texniki auditorların halal sertifikatlaşdırma auditləri aparmaqları üçün ali və ya sənaye kateqoriyası ilə bağlı müvafiq xüsusi təhsili olsun.

7.2.4.3 Xüsusi təlimlər

7.2.4.3.1 Halal sertifikatlaşdırma orqanı təmin etməlidir ki, texniki auditorlar aşağıdakı təlimi uğurla başa vurmuşdur;

- a) müvafiq idarəetmə prinsipləri,
- b) müvafiq sektorda qaydalar,
- c) OİC/SMİİC-in halal standart və rəhbəredici göstərişləri,
- d) xüsusi təlim sektoru.

7.2.4.3.2 Təlim kursları müvafiq və uyğun olaraq halal sertifikatlaşdırma orqanı tərəfindən tanınmalıdır. Təlim kurslarının təsdiq və ya sertifikatlaşması müstəqil orqan tərəfindən müvafiq yoxlamalar apardıqdan sonra müəyyən əminlik yarada bilər ki, bu kurs OİC/SMİİC-in halal sertifikatlaşma bağlı müəyyən meyarlara cavab verir.

7.2.4.4 Audit təlimi

Halal sertifikatlaşma orqanı təmin etməlidir ki, texniki auditorlar aşağıdakı təlimi uğurla bitirmişdir;

- a) ISO 19011-ə əsasən audit texnikaları,
- b) Müvafiq FSMS standartları (məsələn, ISO 22000),
- c) OİC/SMİİC-in halal standartına əsasən halal sertifikatlaşdırma.

7.2.4.5 İş təcrübəsi

a) texniki auditorun birinci kvalifikasiyası üçün bir və ya daha çox kateqoriyalar vardır, halal sertifikatlaşdırma orqanı təmin etməlidir ki, texniki auditor müvafiq sənayedə minimum beş (5) il iş təcrübəsinə malik olmalıdır, o cümlədən son iki (2) ili keyfiyyət təminatı sahəsində iş təcrübəsinə malik olmalıdır. Ərzaq zənciri kateqoriyasında isə texniki auditor son iki (2) ili ərzaq təhlükəsizliyi funksiyası sahəsində iş təcrübəsinə malik olmalıdır.

b) Əgər auditor müvafiq xüsusi təhsil alıbsa ümumi iş təcrübəsinin cəmindən bir (1) il azaldıla bilər.

7.2.4.6. Audit təcrübəsi

İlk ixtisas üçün, halal sertifikatlaşdırma orqanı təmin etməlidir ki (zəmanət verməlidir ki), son 3 ildə texniki auditor üçüncü partiya (qrup, komanda) və ya ikinci partiya kimi fəaliyyət göstərən ixtisaslı auditorların rəhbərliyi altında ən azı 4 təşkilatda ən azı 12 sertifikatlaşdırma audit günü (FSMS/məhsul/xidmət kimi) yerinə yetirmişdir.

Qeyd-FSMS audit günlərinə ISO 9001 ilə məşğul olan qida sənayesi və ya digər FSMS auditlərin audit günləri daxildir.

7.2.4.7 Səriştəlilik

7.2.4.7.1 Texniki auditorların səriştəlilikləri hər kateqoriya və sektor üzrə qeyd edilməlidir (bax bənd 5.5 c) ISO 19011:2002) (bax əlavə A). Halal sertifikatlaşdırma orqanı uğurlu qiymətləndirmənin sübutunu təmin etməlidir.

7.2.4.7.2 Halal sertifikatlaşdırma orqanı təmin etməlidir ki, texniki auditorlar aşağıdakı sahələrdə bilik və bacarıqlarını tətbiq etmək imkanını (qabiliyyətini) nümayiş etsinlər.

a) Audit prinsipləri, üsulları və texnikaları: auditorlara müxtəlif auditlərə məxsus olanları tətbiq etməyə imkanı vermək və ardıcıl və sistemli şəkildə aparılan auditləri təmin etmək. Texniki auditor bacarmalıdır (bilməlidir);

- audit prinsiplərini, proseduralarını və texnikalarını tətbiq etməyi,
- səmərəli işləməyi planlaşdırmağı və təşkil etməyi,
- razılaşdırılmış müddət ərzində audit aparmaq,
- əhəmiyyətli məsələlərdə cəmləşmək və birinciləşdirmək,
- effektiv müsahibə etmək, dinləmək, müşahidə etmək və sənədləri təhlil etməklə məlumat toplamaq,
- audit seçmə metodlarından istifadə müvafiqliyini və nəticələrini anlamaq üçün
- toplanmış məlumatların düzgünlüyünü yoxlamaq üçün,
- Audit tapıntılarını və Audit nəticələrini dəstəkləmək üçün audit əsaslarının müvafiqliyini və kifayət etdiyini təsdiq etmək,
- Audit tapıntılarının və yekunlarının (əticələrinin, xülasələrinin) etibarlılığına təsir edə biləcək amilləri qiymətləndirməyi,
- Audit fəaliyyətlərini qeyd etmək üçün iş sənədlərini istifadə etməyi,
- Audit hesabatlarını hazırlamağı,
- Məlumatın gizliliyini (məxfiliyini)və təhlükəsizliyini qorumağı (saxlamağı), və
- Effektiv ünsiyyət qurmaq (danışmaq) , ya şəxsi dil bacarıqları ya da tərcüməçi vasitəsilə.

b) Məhsul/xidmət sertifikatı və/yaxud idarəetmə sistemi və digər araşdırma (zəmanət) sənədləri yəni (daha doğrusu) OİC/SMİİC Halal Standart və digər OİC/SMİİC Direktivləri (göstərişləri, əmrləri, ümumi kursları): Auditorlara auditlərin görüş dairələrini başa düşməyə (dərk etməyə) və audit meyarını tətbiq etməyə imkan vermək.

c) Təşkilati vəziyyətlər (situasiyalar): texniki auditorlara təşkilatın operativ məzmununu başa düşməyə imkan vermək.

d) Tətbiqə yararlı qaydalar (qanunlar), əsasnamələr (nizamnamələr) və digər qanuni (hüquqi) və halal tələblər (tələbatlar) qayda-qanuna münasib (uyğun): texniki auditor imkan daxilində işləyir və yoxlanılan təşkilatın cavab verdiyi tələblərdən xəbərdar olur.

7.2.4.7.3 Halal sertifikatlaşdırma (sertifikasiya) orqanı təmin etməlidir ki, texniki auditorlar xüsusi sektorlarda və aşağıdakı sahələrdə terminologiya, bilik və bacarıqlarını tətbiq etmək qabiliyyətini nümayiş etsinlər (edirlər):

- a) xüsusi sektorun(lar) məhsulları, prosesləri və təcrübələri (bax əlavə A);
- b) münasib idarəetmə sistem tələbləri tətbiqə yararlıdırsa (tətbiqi mümkünsə);
- c) münasib (müvafiq, uyğun) məhsul/xidmət standartları;
- d) münasib (müvafiq, uyğun) halal tələblər (tələbatlar, ehtiyaclar).

7.2.5 Texniki ekspertlər

7.2.5.1 Təhsil

Maddə 7.2.4.2-də olan tələblər tətbiq olunmalıdır.

7.2.5.2 İş təcrübəsi

Halal sertifikatlaşdırma orqanı təmin etməlidir ki (zəmanət verməlidir ki, təminat verməlidir ki), texniki ekspertlərin texniki sahələrində ən azı dörd (4) il iş təcrübəsi olsun.

7.2.5.3 Səlahiyyətlər

Halal sertifikatlaşdırma orqanı zəmanət verməlidir ki, texniki ekspertlər öz texniki sahələrində ekspertizanı təchiz etmək qabiliyyətini nümayiş etdirlər.

7.2.6 İslami (müsəlman) məsələlər üzrə ekspertlər

7.2.6.1 Təhsil

Halal sertifikatlaşdırma orqanı zəmanət verməlidir ki, İslami məsələlər üzrə ekspertlərin ən azı ali təhsilinin (məktəbdən sonrakı təhsilinin) islami qaydalar bölməsində və audit proseslərində (mərhələlərində) biliklərə müvafiq olsun. Bu ekspertlər halal səlahiyyət nüfuzuyla (ixtiyarı ilə) tanınmalıdırlar.

7.2.6.2 İş təcrübəsi

Halal sertifikatlaşdırma orqanı İslami məsələlər üzrə ekspertlərin halal sertifikatlaşdırma sahəsi ilə bağlı islami qaydalarda ən azı dörd (4) il iş təcrübəsinin olduğuna zəmanət verməlidir.

7.2.6.3 Səlahiyyətlər

Halal sertifikatlaşdırma orqanı halal sertifikatlaşdırma sahəsi ilə bağlı islami qaydalarda ekspertizanı təmin etmək qabiliyyətini nümayiş etdirməyə zəmanət verməlidir.

7.2.7 Audit komandasının seçilməsi

7.2.7.1 Halal sertifikatlaşdırma orqanı halal sertifikatlaşdırma audit komandasının auditlər tərəfindən tələb olunan xüsusi sektorda səlahiyyətlərinin olduğuna zəmanət verməlidir.

7.2.7.2 Audit komandası ən azı iki (2) heyətdən ibarət olmalıdır. Onlardan biri texniki auditor və digər biri isə İslami məsələlər üzrə ekspert olmalıdır.

7.3 Şəxsi xarici texniki auditorların və xarici texniki ekspertlərin/İslami məsələlər üzrə ekspertlərin istifadəsi

7.4 Kadr (heyət) uçotu (hesabı, qeydi)

ISO/IEC 17021:2006 7.3 bəndində verilən bütün tələblər tətbiq olunur.

7.5 Outsorsinq

ISO/IEC 17021:2006 7.5 bəndində verilən bütün tələblər və aşağıdakı tətbiq olunur.

7.5.1 Halal sertifikatlaşdırma orqanı halal sertifikatlaşdırma ilə əlaqədar işi (məsələn, audit, sınaq etmək və ya yoxlamalar) xarici orqana və ya şəxsə tapşırmaq haqqında qərar verdikdə maraqların toqquşması və məxfilik tədbirlərini əhatə edən sənədli tərtib etməlidir.

7.5.2 Halal sertifikatlaşdırma orqanı

a) outsorsinq işləri və halal sertifikatlaşdırmanın verilməsi, saxlanması, genişləndirilməsi, dayandırılması üçün məsuliyyət daşımalı;

b) outsorsinq ilə məşğul olan orqanın sərəfətli olduğuna və sınaq, yoxlama və digər texniki tələblərlə əlaqədar rəhbəredici sənədlərin tələblərinə cavab verdiyinə, qərəzsizliyi təmin etmək məqsədilə halal məhsul/xidmət istehsalı və dizaynı ilə əlaqədar işəgötürən tərəfindən digər şəxslərin cəlb olunmadığına əminlik yaratmalı;

c) outsorsinq haqqında ərizəçinin razılığını əldə etməli.

8 MƏLUMATA DAİR TƏLƏBLƏR

(MƏLUMAT, İNFORMASIYA TƏLƏBLƏRİ)

ISO/IEC 17021:2006 8 bəndində verilən bütün tələblər tətbiq olunur.

Sertifikatlaşdırma sənədləri hərtərəfli müəyyənləşdirməlidir ki, hansı fəaliyyət və ya məhsul sertifikatlaşdırılıb, bölmələrə (sektorlara) istinadən (bax əlavə A).

8.1 Kütləvi informasiya (məlumat)

ISO/IEC 17021:2006 8.1 bəndində verilən bütün tələblər tətbiq olunur.

8.2 Halal sertifikatlaşdırma sənədləri

ISO/IEC 17021:2006 8.2 bəndində verilən bütün tələblər tətbiq olunur.

8.3 Sertifikatlaşdırılmış müştərilərin məlumat kitabı

ISO/IEC 17021:2006 8.3 bəndində verilən bütün tələbləri tətbiq et.

8.4 Halal sertifikatlaşdırmaya və halal nişanlarının/lisenzialarının istifadəsinə zəmanət

ISO/IEC 17021:2006 8.4 bəndində verilən bütün tələbləri tətbiq et.

8.4.1 Halal sertifikatlaşdırma orqanı lisenziyaların, halal sertifikatların və halal nişanların uyğunluğunu mülkiyyət, işlənmə və təsvir üzərində xüsusi (lazımi) yoxlama (nəzarət) yerinə yetirməlidir.

8.4.2 Halal sertifikatlaşdırma orqanı tərəfindən icazə verilmiş halal sertifikatların və halal nişanların tətbiqinə (istifadəsinə) rəhbərlik uyğun olan OİC/SMİİC sənədlərindən əldə oluna bilər.

8.4.3 Reklamalarda, kataloqlarda və.s. tapılmış halal sertifikatlaşdırma sistemi ilə bağlı yanlış zəmanətlər və ya lisenziyaların, halal sertifikatların və ya nişanların aldadıcı (etibarsız) tətbiqi münasib hərəkətlə (rəftarla) aparılmalıdır (həll olunmalıdır).

8.4.4 Halal sertifikat sahibləri kimlər ki, yenidən öz sertifikatlarını təzələyə bilmədilər sənədlərin giriş hissəsində, istehsal olunmuş halal məhsullarda/xidmətlərdə və ya ərzaq mağazalarının içində və ya supermarketlərin dəhlizlərində (koridorlarında) halal nişanının istifadəsinə icazə verilməyəcək.

8.4.5 Halal nişanı OİC/SMİİC tərəfindən təsdiq olunmuş (bərqərar olmuş) göstərilən tələblərə uyğun gəlməlidir.

8.4.6 Halal nişanı bütün sertifikatlaşdırılmış halal məhsulların üzərində aydın çap edilməlidir və hər bir qutu/bağlama üzərində etikətlənməlidir.

8.4.7 Şirkətlərə bağlamaya uyğun rəngin çap edilməsinə icazə verilir nə qədər ki nişanın ilkin xüsusiyyətləri dəyişməyib.

8.4.8 Halal nişan/sertifikat yalnız sertifikatlandırılmış restoranların girişinə qoyulmalıdır.

8.4.9 Sertifikat sahibi çərçivələnmiş halal sertifikatı yenidən istehsal (təzələmək) etmək hüququna malik deyil dəqiqliyinə mane olmamaq üçün, nə halal sertifikatların əsl

nüsxələrini nə də foto nüsxələrini saxtalaşdırmalıdır; sertifikat və/yaxud sınaq məruzələrini başqa dillərə halal sertifikat orqanını nəzarəti və razılığı olmadan tərcümə edə bilməz.

8.5 Məxfilik

ISO/IEC 17021:2006 8.5 bəndində verilən bütün tələbləri tətbiq et.

8.6 Halal sertifikat orqanı və alıcıları arasında informasiya mübadiləsi

ISO/IEC 17021:2006 8.6 bəndində verilən bütün tələbləri tətbiq et.

9 PROSESƏ DAİR TƏLƏBLƏR

9.1 Ümumi tələblər

9.1.1 Halal sertifikat orqanı sertifikasiya sahəsini halal məhsul/xidmət kateqoriyalar (məsələn, ilkin(xam materiallar və ya aralıq məhsullar)istehsalı, ərzaq emalı, bağlama materialı istehsalı və s.),kateqoriya (lar) və bölmələr Əlavə A – ya əsasən tamamilə düz müəyyən etməlidir Halal sertifikat orqanı bu emalların, bölmələrin, məhsulların və xidmətlərin son məhsulların halal tələblərinə təsiri olanda sertifikasiya sahəsindən emalları, bölmələri, məhsulları və xidmətləri istisna etməli deyil.

9.1.2 Halal sertifikatlaşdırma orqanı audit günün, vaxtın və fəsilin seçmək üçün prosesə malik olmalıdır ki, audit komandası təşkilatın kateqoriyalar və sektorlar çərçivəsində əməliyyatın auditinin üstünlüklərinə malik olsun. Əsər sertifikatlaşdırma mövzusu halal məhsul sertifikatlaşdırılmasıdırsa halal sertifikatlaşdırma orqanı təklif və ya istehsal edilən məhsul üçün məhsulun status ilə bağlı bütün laboratoriya analizlərinin nəticələrinə baxmalıdır.

9.1.3 Audit proqramına iki mərhələ birinci və ikinci ildə ilkin audit və müşahidə auditi və üçüncü ildə sertifikatın son istifadə tarixindən əvvəl yenidən sertifikatlaşdırma auditi daxil edilməlidir. Üç illik sertifikatlaşdırma tsikili sretifikatlaşdırma və ya yenidən sertifikatlaşdırma qərarı ilə başlanır. Audit proqramının və hər hansı növbəti düzəlişlərin müəyyənləşdirilməsi sifarişçi təşkilatın əhatə dairəsi, onun idarəetmə sisteminin əhatə sahəsi və mürəkkəbliyi, məhsullar və proseslər eləcə də idarəetmə sistemin səmərəliliyinin səviyyəsinin nümayiş etdirilməsi və hər hansı əvvəlki auditlərin nəticələrinə əsaslanmalıdır. Hala sertifikat üç il müddətinə etibarlıdır və hər hansı bir vaxt sertifikatlaşdırılmış təşkilatda OİC/SMİİC-in halal standartına və uyğun tələblərinə zidd olduğu aşkarlanarsa sertifikatlaşma dayandırılmalı və ya ləğv edilməlidir.

9.1.4 ISO/IEC 17021:2006-nın 9.1.2 üçün 9.1.3-cü bəndində verilən bütün tələblər tətbiq edilir.

9.1.5 Sifarişçinin məhsul/xidmətinin və ya FSMS-in səmərəli auditi və hala sertifikatlaşdırma orqanı hər bir sifarişçi üçün planlaşdırmaya lazım olan vaxtı

müəyyənləşdirməli və halal sertifikatlaşma orqanı audit vaxtını müəyyənləşdirmək üçün sənədləşdirilmiş prosedurlara malik olmalıdır. Audit vaxtı halal sertifikatlaşdırma orqanı tərəfindən müəyyən edilməli və əsaslandırılması üçün qeyd eləməlidir. Halal sertifikatlaşdırma orqanı audit vaxtı müəyyənləşdirilərkən Əlavə B-yə və aşağıda aspektlər qeyd olunan fikirlərə əsaslanmalıdır:

- a) OİC/SMİİC-in halal standart ilə bağlı tələblər;
- b) təşkilatın əhatə dairəsi və mürəkkəbliyi;
- c) texnoloji və tənzimləyici kontekstində;
- e) hər hansı öncəki auditlərin nəticələri;
- f) hissələrin sayı və çoxşaxəliliyə dair mülahizələr.

9.1.6 Çoxşaxəli təşkilatların hər bir hissəsinin ayrılıqda qiymətləndirməyə və sertifikatlaşdırmaya ehtiyac var.

9.1.7 ISO/IEC 17021:2006-nın 9.1.6 üçün 9.1.9-cu bəndində verilən bütün tələblər tətbiq edilir.

9.1.8 Halal sertifikatlaşdırma orqanı hər audit üçün yazılı hesabat ilə təmin etməlidir. Hesabat ISO 19011-in uyğun rəhbəredici göstərişinə əsaslanmalıdır. Audit komandası təkmilləşdirmək üçün imkanları müəyyən edə bilər ancaq konsultasiya kimi qəbul olunan xüsusi həlləri tövsiyyə edə bilməz. Audit hesabatının sahibliyi halal sertifikatlaşdırma orqanı tərəfindən saxlanılmalıdır.

Əgər məhsul/xidmət ərzaq zənciri əməliyyatlarıdırsa hesabat FSMS-in uyğun məsələlərə dair istinadlarına daxil edilməlidir.

9.1.9 ISO/IEC 17021:2006-nın 9.1.11 üçün 9.1.15-ci bəndində verilən bütün tələblər tətbiq edilir.

9.2 İlkin audit və halal sertifikatlaşdırma

9.2.1 Müraciət

a) ISO/IEC 17021:2006-nın 9.2.1-ci bəndində verilən bütün tələblər tətbiq edilir.

b) Halal sertifikatlaşdırma orqanı müraciətçi təşkilatdan hüquqi status, xammal, texnologiya xətləri, FSMS-in uyğun məsələləri ilə bağlı məsələ, HACCP tədqiqatları, növbələrin sayı və hər növbədə işçi sayı və s. kimi məsələlərlə bağlı detallı məlumatla təmin olunmasını tələb etməlidir.

9.2.2 Müraciətə baxış

ISO/IEC 17021:2006-nın 9.2.2-ci bəndində verilən bütün tələblər tətbiq edilir.

Qeyd – audit zamanı uyğunsuzluqlar aşkar olunduqda istehsalçı ərizəni yeniləməmiş audit zamanı aşkar olunan uyğunsuzluqların tamamilə aradan qaldırılması haqqında bəyanat verir. Uğursuz sertifikatlaşdırma prosesinin ardından yeni ərizə istehlakçı bu cür bəyanat verdiyi təqdirdə qəbul edilir. Əgər uğursuzluqla nəticələnən sertifikatlaşdırma üçün təqdim edilən ilk ərizə digər sertifikatlaşdırma orqanlarına verilərsə, ərizəçi bu ilk sertifikatlaşdırma ilə əlaqədar mümkün detallı informasiya hazırlamalıdır.

9.2.3 İlkin halal sertifikatlaşdırma auditi

Halal məhsullarının/xidmətlərin/idarəetmə sisteminin ilkin sertifikatlaşdırma auditi iki mərhələdə aparılır. I və II mərhələ.

9.2.3.1 Auditin I mərhələsi

9.2.3.1.1 İSO/IEC 17021:2006 -nın 9.2.3.1-ci bəndində qeyd olunmuş bütün tələblər və aşağıda qeyd olunanlar tətbiq olunur. Təşkilat nəzarət tədbirlərinin kənardan hazırlanmış uyğunluğunu tətbiq etdikdə və onlar OIC / SMIIC halal standartının tələblərinə uyğun hazırlanmış və bu günə qədər saxlanılmışsa, auditin I mərhələsində nəzarət tədbirlərinin təşkilat üçün uyğunluğunu müəyyən etmək üçün halala və ya FSMS dair tələblərin daxil olduğu sənədlərə baxış keçirilməlidir.

Müvafiq səlahiyyətlərin mümkünlüyü milli və beynəlxalq qanunvericilik tələblərinə uyğunluğun müəyyən olunması ilə əlaqədar informasiya toplandığı zaman yoxlanılmalıdır.

9.2.3.1.2 Auditin I mərhələsinin əsas məqsədləri təşkilatın ərzaq təhlükəsizliyi zərərin identifikasiyası, analizlər, HACCP planı, PRPs, siyasət və məqsədləri, xüsusilə də təşkilatın audit yoxlanılması üçün hazırlıq vəziyyəti kontekstində FSMS sahəsində anlaşıma əldə edərək II mərhələnin planlaşdırılmasına diqqəti təmin etməkdən ibarətdir.

a) Təşkilat PRPs-ni vəzifələrinə müvafiq təyin edir (məsələn, qanunvericilik və nizamnamə tələblərinə)

b) FSMS təşkilatın ərzaq təhlükəsizliyi zərərlərinin və nəzarət tədbirlərinin sonrakı seçimi və təsnifləşdirilməsi üçün adekvat proses və metodları müəyyən edir.

c) ərzaq təhlükəsizliyinə dair qanunvericilik təşkilatın müvafiq sektorlarının yerindədir.

d) FSMS təşkilatın ərzaq təhlükəsizliyi siyasətinə nail olunması üçün nəzərdə tutulmuşdur.

e) FSMS icra proqramı audit işini əsaslandırır.

f) qiymətləndirmə, yoxlama və inkişaf proqramları FSMS standartının tələblərinə uyğundur.

g) FSMS sənədləri və tədbirləri daxili cəhətdən və tədarükçülərə, sifarişçilərə və digər tərəflərə müvafiq olaraq əlaqələndirməni müəyyən edir.

h) əlavə sənədləşmə və qabaqcadan hansı bilik əldə etmək lazım olduğu nəzərdən keçirilməlidir.

9.2.3.1.3 Halal sertifikatlaşdırılması üçün auditin I mərhələsi halal sertifikatlaşdırma orqanlarının və ya yuxarıda qeyd olunan məqsədlərə nail olunması üçün məhsulların və xidmətlərin tərkibinə əsasən ərizəçinin təşkilatının ilkin şərtləri altında yerinə yetirilir.

a) A, B, G, H, İ, J və K kateqoriyalarında (bax, Əlavə A) auditin I mərhələsinin yerində aparılması zəruri deyil. Bununla belə, yerində audit keçirmək qərarı audit komandasının şəxsi mülahizəsinə aiddir. C, D, E, F, L, M və N kateqoriyalarında (bax, Əlavə A) auditin I mərhələsinin yerində ap məcburidir. b) Harda ki, audit I mərhələsi yoxdur, I audit mərhələsinin müddəti ümumi audit müddətinin 20%-dən çoxunu təşkil edə bilməzdi. (bax, Əlavə B). Yerində iş olduqda auditin I mərhələsinin müddəti ümumi audit müddətinin 30%-dən çoxunu təşkil edə bilməz.

9.2.3.1.4 1 ISO/IEC 17021:2006-nın 9.2.3.1.2-ci bəndində qeyd olunmuş bütün tələblər tətbiq olunur. Ərizəçi auditin I mərhələsinin II mərhələnin təxirə salınmasına və ya ləğv olunmasına təsir etməsi haqda məlumatlandırılmalıdır.

9.2.3.1.5 FSMS-in I audit mərhələsində audit yoxlanılan və tətbiq olunmalı effektiv və tələblərə uyğun kimi müəyyən edilən II audit mərhələsi zamanı təkrar audit yoxlamasından keçə bilməz. Bununla belə, halal sertifikatlaşdırma orqanı FSMS-in audit keçirilmiş qurumlarının sertifikatlaşdırma tələblərinə uyğunluğunu təmin edir. Bu halda II audit mərhələsinin hesabatında I audit mərhələsi zamanı yaranan uyğunluqlar açıq şəkildə əks olunur.

9.2.3.1.6 Bütün tələblər ISO/IEC 17021: 2006 –nın 9.2.3.1.3-cü bəndində verilir.

Auditin I və II mərhələ arasındakı intervalının 6 aydan artıq olmaması gözlənilir. Uzun interval lazım olduqda mərhələ 1 auditi təkrar olunmalıdır.

9.2.3.2 Auditin II mərhələsi

Bütün tələblər ISO/IEC 17021: 2006 –nın 9.2.3.2-ci bəndində verilir.

9.2.4 İlkin halal sertifikatlaşdırma auditinin nəticələri

Bütün tələblər ISO/IEC 17021: 2006-nın 9.2.4-cü bəndində verilir.

9.2.5 İlkin halal sertifikatının verilməsi haqqında məlumat

Bütün tələblər ISO/IEC 17021: 2006-nın 9.2.5-ci bəndində verilir.

9.2.6 Nümunənin ölçülməsi

9.2.6.1 Zəruri hallarda audit qrupu tələb olunan yoxlamalar və testlərin aparılması üçün istehsalat/xidmət yerlərindən kifayət qədər nümunələri götürə bilər.

9.2.6.2 Əgər halal məhsulların sertifikatlaşdırılması halal məhsulun toplu halda test/yoxlamasına əsaslanırsa, bu müəyyən nümunə cədvəli, statistik təsdiq edilmiş texnika ilə uyğun olmalıdır. Halal sertifikatlaşdırma orqanı nümunənin ölçülməsi və hər hansı tələbləri dəqiq müəyyən etmək üçün nəzarətetmə prosesinin təmin etmək, nümunələrin seçilməsi və nəzarəti üçün sənədləşdirilmiş prosedurlara malik olmalıdır və beləliklə onlar halal istehsal nümayəndəsidir.

9.2.6.3 Audit qrupu tərəfindən götürülmüş nümunələr ISO/IEC 17025-ə əsasən akkreditasiya olunmuş və ya halal səlahiyyətli orqanının razılığı ilə tanınmış laboratoriyaya analiz üçün göndərilir.

9.2.7 Yoxlamalar və sınaqlar

9.2.7.1 Halal məhsul/xidmət yoxlamalar və testləri, halal məhsul/xidmət tələblərinə, milli, regional və ya beynəlxalq hüquq müddəalarına uyğun olaraq müəyyən edilir.

9.2.7.2 ISO/IEC 17025-ə əsasən akkreditasiya olunan laboratoriyalar yoxlamalar və/və ya analizi həyata keçirir və ya halal səlahiyyətli orqanın razılığı ilə tanınır.

9.2.7.3 Müstəqil sınaq imkanları olmadıqda halal sertifikatlaşdırma orqanı müəyyən nəzarəti təchizatçının sınaq qurğularının yerində təmin etməlidir və sənədlər etimadı doğrultmaq üçün mövcuddur ki, onlar əldə edilən nəticələrə etimadı təmin edən bir şəkildə idarə olunsun.

9.3 Nəzarət fəaliyyəti

Bütün tələblər ISO/IEC 17021:2006-nın 9.3 bəndində və aşağıdakı müraciətdə verilir.

9.3.1 Halal Sertifikatlaşdırma orqanı ISO/IEC 17021-in 9.3.2.2 bəndinə uyğun olaraq müəyyən vaxt intervallarında nəzarət həyata keçirməlidir belə ki, bu sertifikatlaşdırılmanın aparılmasını müəyyən edən halal məhsul/xidmətləri standartının tələblərinə uyğun olaraq və sözü gedən halal məhsul/xidmətlərin təbiətini, sertifikatlaşdırmanın tələblərini, halal məhsul/xidmət və ya halal istehsalat/xidmət şərtlərində aşkar olunmuş hər hansı uyğunsuzluqlar və ya halal məhsul/xidmətləri ilə bağlı əldə olunmuş hər hansı şikayətləri nəzərə alaraq davamlılığın müəyyən edilməsi məqsədilə zəruri hesab olunur.

9.3.2 Halal istehsalat/xidmət yerlərində auditin aparıldığı zaman və birbaşa halal məhsul/xidmət təhlükəsizliyinə dair uyğunsuzluq aşkar edildiyi zaman nümunələr nəzarət məqsədləri üçün qəbul edilə bilər.

9.3.3 Bütün hallarda, nəzarət nəticəsində verilən hesabatlar ilə bağlı prosedurlar qərar qəbul edən şəxs tərəfindən müəyyən edilir.

9.4 Yenidən sertifikatlaşdırma

Bütün tələblər ISO/EC 17021:2006-nın 9.4 bəndində və aşağıdakı müraciətdə verilir.

9.4.1 Halal sertifikat sahibləri (sertifikatlaşdırılmış təşkilatlar) cari halal sertifikatının vaxtının bitməsinə 6 ay qalmış təkrar sertifikat və ya sertifikatın yenilənməsi haqqında ərizə təqdim etməlidirlər.

9.4.2 Sertifikatı yenilənməmiş halal sertifikat sahiblərinə müəyyən obyektlərdə və ya istehsal olunan məhsullarda halal əmtəə nişanından istifadə edilməsinə icazə verilmir.

9.5 Xüsusi audit

ISO/IEC 17021:2006 -nın 9.5-ci bəndində qeyd olunmuş bütün tələblər tətbiq olunur.

9.6 Halal sertifikatının tətbiq sahəsinin ləğv olunması, ixtisara salınması və ya azaldılması

ISO/IEC 17021:2006 -nın 9.6-ci bəndində qeyd olunmuş bütün tələblər tətbiq olunur.

9.7 Müraciət və şikayətlər

ISO/IEC 17021:2006 -nın 9.7 və 9.8-ci bəndində qeyd olunmuş bütün tələblər və aşağıda verilənlər tətbiq olunur.

9.7.1 Halal sertifikatlaşdırma xidmətləri ilə bağlı müraciət və şikayətlərə dair ərizələr halal sertifikatlaşdırma orqanlarına təqdim olunur. Bu müraciət və şikayətlərə baxılması, məsələlərin həlli ilə məşğul olan və bununla bağlı müvafiq tərəflərə məlumat verməyə məsul komitə (qurum) yaradılır.

9.7.2 Komitənin üzvləri şikayət və müraciətlərin mövzusu ilə əlaqədar halal sertifikatlaşdırma ilə bağlı məsələlərin həllində müstəqil olmalıdır.

9.7.3 Komitə biri islam dini üzrə mütəxəssis olmaqla ən azı 3 nəfərdən ibarətdir. Müraciət ilə bağlı qərarlar səs çoxluğu ilə yekdilliklə qəbul edilir.

9.7.4 Halal məhsulları ilə əlaqədar istehlakçı tərəfindən edilən şikayətlər lazımi araşdırmalar aparmağa məsul halal sertifikatlaşdırma orqanları tərəfindən baxılır, qiymətləndirilir. Qiymətləndirmə nəticəsində şikayət əsaslandırılmalı, sertifikat sahibi müqavilə şərtlərinə əsasən vurulmuş zərərin əvəzini ödəməlidir.

9.8 Sifarişçi və müştərilərin qeydləri

ISO/IEC 17021:2006-nın 9.9-cu bəndində verilən bütün tələblər tətbiq olunmalıdır.

10 SERTİFİKATLAŞDIRMA ORQANLARI ÜÇÜN İDARƏETMƏ SİSTEMİNİN TƏLƏBLƏRİ

10.1 Ümumi

İSO/İEC 17021:2006 -nın 10.3.1-ci bəndində qeyd olunmuş bütün tələblər tətbiq olunur.

10.2 İdarəetmə sisteminin qaydaları

İSO/İEC 17021:2006 -nın 10.3.2-ci bəndində qeyd olunmuş bütün tələblər tətbiq olunur.

10.3 Sənədlərin yoxlanılması

İSO/İEC 17021:2006 -nın 10.3.3-cü bəndində qeyd olunmuş bütün tələblər tətbiq olunur.

10.4 Qeydlərin yoxlanılması

İSO/İEC 17021:2006 -nın 10.3.4-cü bəndində qeyd olunmuş bütün tələblər tətbiq olunur.

10.5 Rəhbərlik tərəfindən təhlil

İSO/İEC 17021:2006 -nın 10.3.5-ci bəndində qeyd olunmuş bütün tələblər tətbiq olunur.

10.6 Daxili auditlər

İSO/İEC 17021:2006 -nın 10.3.6-cı bəndində qeyd olunmuş bütün tələblər tətbiq olunur.

10.7 düzəldici tədbirlər

İSO/İEC 17021:2006 -nın 10.3.7-ci bəndində qeyd olunmuş bütün tələblər tətbiq olunur.

10.8 Qabaqlayıcı tədbirlər

İSO/İEC 17021:2006 -nın 10.3.8-ci bəndində qeyd olunmuş bütün tələblər tətbiq olunur.

ƏLAVƏ A

(məcburi)

Halal məhsul/xidmətlərinin

kateqoriyalarının təsnifləşdirilməsi

Halal sertifikatlaşdırma orqanı Cədvəl A.1 istifadə etməlidir

- a) öhdəliklərin əhatə dairəsinin müəyyən edilməsi,
- b) xüsusi kateqoriya və sektorlar üçün auditorların texniki cəhətdən ixtisaslaşdırılmasının zəruri olub olmadığını müəyyən etmək
- c) müvafiq ixtisaslaşmış audit komandasının seçilməsi.

Cədvəl A.1-də verilmiş nümunələr tam, hərtərəfli deyil, yalnız uyğun mövzuların göstəricisidir. Bir müəyyən sifarişçi təşkilatın tətbiq sahəsi bir kateqoriyadan daha çoxu əhatə edə bilər.

Cədvəl A.1 – Halal məhsul/xidmətin kateoriyaları

Kateqoriya kodları	Kateqoriyalar	Sektorlar üçün nümunələr
1	2	3
A	Kənd təsərrüfatı 1 (Heyvanlar)	heyvanlar; balıq; yumurta istehsalı, süd istehsalı, arıçılıq, balıqçılıq, ovçuluq, tutmalar,
B	Kənd təsərrüfatı 2 (Bitki)	meyvə; tərəvəzlər, dənli bitkilər, ədviyyat, bağçılıq məhsulları
C	Emal prosesi 1 (Tez xarab olan heyvan məhsullar)	Kənd təsərrüfatı – məsələn ət, quşçuluq, yumurta, süd və balıq məhsulları
D	Emal prosesi 2 (Tez xarab olan tərəvəz məhsullar)	təzə meyvələr və təzə şirələr; konserv olunmuş meyvələr, təzə tərəvəzlər, konserv olunmuş tərəvəzlər

1	2	3
E	Emal prosesi 3 (Otaq temperaturunda uzun müddət saxlana bilən məhsullar)	konservləşdirilmiş məhsullar; peçenye, qəlyanaltılar, yağ, içməli su, içkilər, makaron, un, şəkər, duz
F	Yem istehsalı	heyvan yemi, balıq yemi
G	İaşə	otel və restoranlar
H	Distribyutor	pərakəndə satış, mağazalar,

		topdansatış
I	Xidmətlər	su təchizatı, təmizləmə, çirkab suları, tullantıların atılması, məhsulların artırılması, proses və avadanlıqlar, baytarlıq xidmətləri, islam maliyyə xidmətləri
J	Nəqliyyat və saxlama	Nəqliyyat və saxlama
K	Avadanlıq istehsalı	Proses avadanlıqları, satış aparatları
L	(Bio) kimyəvi istehsal	əlavələr, pəhriz, təmizləmə agentlikləri, emal vasitələri, bio-mədəniyyətlərcə mikroorqanizmlər
M	Qablaşdırma və material istehsalı	Qablaşdırma materialı
N	Digər materialların istehsalı	kosmetik, tekstil, dəri məhsulları

ƏLAVƏ B

(məlumat üçün)

B.1 Ümumi

9.1.4-cü bənddə qeyd olunduğu kimi hər sahə üçün audit müddətinin müəyyən olunmasında halal sertifikatlaşdırma orqanı Cədvəl B.1-də verilmiş ilkin sertifikatlaşdırma üçün minimum sahə üzrə müddət nəzərə alınır. Minimum müddətə audit nəticələrinin yazılması üçün audit hazırlıqlarına gedən müddət deyil, ilkin sertifikatlaşdırma auditinin 1 və 2 mərhələsi daxildir.

Minimum audit müddəti yalnız bir HACCP araşdırmaları daxil olan FSMS auditi üçün yaradılmışdır. HACCP araşdırmaları oxşar zərərlər, oxşar istehsal texnologiyaları və uyğun olduğu təqdirdə oxşar saxlama (anbar) texnologiyaları məhsul/xidmətlər qrupları üçün zərərlərin analizinə uyğundur. Minimum nəzarət audit müddəti ilkin sertifikatlaşdırma müddətinin minimum 0.5 audit günlərinin 1/3-ni təşkil etməlidir.

Minimum yeniləmə müddəti ilkin sertifikatlaşdırma müddətinin minimum 0.5 audit günlərinin 2/3-si olmalıdır.

Harda ki, uyğun sertifikatlaşdırılmış idarəetmə sistemi yoxdur, audit üçün əlavə müddət müəyyən edilir. Uyğun hesab olunması üçün idarəetmə sisteminin sertifikatı uyğun məhsul/xidmət üçün ərzaq təhlükəsizliyi sahəsini əhatə edir.

İşçilərin sayı tam ştatlı ekvivalent işçilərin sayı kimi ifadə edilməlidir. Bəzi kateqoriyalar çox sahəli seçməyə məruz qalır və bu audit müddətinin hesablanması zamanı nəzərə alınır.

Bəzi faktorlar minimum audit müddətinin qaldırılmasını zəruri edə bilər. (Məsələn, məhsul tiplərinin sayı, məhsulların artımı, CCP sayı, operativ PRP sayı, tikinti sahəsi, infrastruktur, ev şəraitində laboratoriya sınaqları, tərcüməçi ehtiyacları və s.)

B.2 İlkin sertifikatlaşdırma audit müddətinin hesablanması

B.2.1. Tək sahə üçün minimum audit müddəti, **Ta**:

$$Ta = B + H + (PV + FTE) * CC$$

Hansı ki,

B audit müddətində sahə üçün əsasdır

H hər əlavə HACCP araşdırmaları üçün audit günləri və yalnız ərzaq zənciri sahəsində məhsullar/xidmətlər üçün tətbiq edilir

PV məhsul müxtəlifliyi üçün audit günləri

FTE işçilərin sayına görə audit günləri

CC proses və istehsal qarışıq sinif üçün faktor

B.2.2 hər əlavə sahə üçün minimum audit müddəti, Tasv:

$$Tasv = Ta * 50/100$$

Cədvəl B.1 Minimum ilkin sertifikatlaşdırmanın audit müddəti

* H yalnız qida zəncirində mallar/xidmətlər üçün tətbiq edilir.

Kategoriya (bax Əlavə A)	B	H*	FTE	CC	PV**	Tasv
	Əsas yerdə auditin müddəti (audit günlərində)	hər əlavə HACCP tədqiqatları üçün (audit günlərində)	İşçilərin sayı (audit günlərində)	Qarışıq sinif (əmsal, vuran)	Məhsulun çeşidliliyi (audit günlərində)	Hər əlavə yer üçün baş çəkdi (audit günlərində)
A	1,0	0,25	1-dən 19-a qədər=0,5	Aşağı CC=1 Orta CC=1,25 Yüksək CC=1,50 Çox Yüksək CC=1,75	1-dən 3-ə qədər=0,25	Yerində audit müddətinin minimum 50%-i
B	1,0	0,25	20-dən 49-a qədər=1,0		4-dən 6-ya qədər=0,50	
C	1,75	0,50	50-dən 79-a qədər=1,5		7-dən 10-a qədər=0,75	
D	1,25	0,50	80-dən 199-a qədər=2,0		11-dən 20-yə qədər=1	
E	1,75	0,50	200-dən 499-a qədər=2,5		>20=2	
F	1,75	0,50	500-dən 899-a qədər=3,0			
G	1,25	0,50	900-dən 1299-a qədər=3,5			
H	1,25	0,50	1300-dən 1699-a qədər=4,0			
I	1,25	0,25	1700-dən 2999-a qədər=4,5			
J	1,25	0,25	3000-dən 5000-ə qədər=5,0			
K	1,25	0,25	0>5000=5,5			
L	1,75	0,50				
M	1,25	0,25				
N	1,75	0,50				

** PV yalnız məhsullar deyil, xidmətlər üçün istifadə olunur.

C* PV yalnız sertifikatlaşdırma auditi zamanı halala sertifikatlaşdırma auditi zamanı xidmətlər üçün istifadə olunur. ərzaq zənciri sahəsində məhsullar/xidmətlər üçün tətbiq edilmir, CCP . Bunlar aşağıdakılardır:

Çox Yüksək - əhəmiyyətli növ ilə detallı alt-proseslərin çox böyük sayı (yüksək əhəmiyyətli qeyri-halal riskləri ilə tipik istehsal və ya emal edən təşkilatlar. O, potensial olaraq aspektlər halal nöqtəyi-nəzərindən çox yüksək risklərə malik olan, yüksək müxtəlif

proseslər və altproseslər, çox böyük miqdarda xammal və ya material ilə məhsulları və ya xidmət sektorlarını əhatə edir.);

Yüksək - əhəmiyyətli növ proseslərin çox sayı (əhəmiyyətli qeyri-halal riskləri ilə tipik istehsal və ya emal edən təşkilatlar. O, potensial olaraq aspektlər halal nöqtəyindən yüksək risklərə malik olan, bir çox proseslər ilə məhsulları və ya xidmət sektorlarını əhatə edir.);

Orta - əhəmiyyətli növ proseslərin orta sayı (tipik istehsal və ya xidmət təşkilatları. O, orta potensialı qeyri-halal risklər ilə məhsul və xidmətləri əhatə edir.);

Aşağı - əhəmiyyətli növ proseslərin az sayı (bir neçə əhəmiyyətli növə malik tipik təşkilatlar. O, aşağı potensialı qeyri-halal risklər ilə məhsul və xidmətləri əhatə edir);

Cədvəl B1 yuxarıdakı dörd qarışıq sinifləri əhatə edir. Cədvəl B2 yuxarıdakı dörd qarışıq siniflər və ümumilikdə o sinifə daxil olan sənaye sektorları arasında keçidi təmin edir.

Halal sertifikatlaşdırma orqanı xüsusi bir sektorda bütün təşkilatların həmişə eyni qarışıq sinifə düşəcəyini qəbul etməlidir. Halal sertifikatlaşdırma orqanı onun müqaviləyə baxış prosedurunun asanlıqla imkan verməlidir ki, qarışıq siniflərin müəyyənləşdirilməsində təşkilatın xüsusi fəaliyyəti təmin olunsun. Məsələn: baxmayaraq ki, çox sayda işlər kimya istehsalı sektorunda "yüksək qarışıq" kimi təsnif edilir, kimyəvi reaksiyadan sərbəst qarışdırma əldə edən və ya riskli xammal materiallarının və ya geniş proses "orta" kimi və hətta "aşağı qarışıq" kimi təsnifləşdirilə bilər.

Təşkilat sisteminin bütün atributları proseslər, məhsul/xidmətlər nəzərə alınır və effektiv audit üçün audit müddətinin qısa və uzun olmasını əsaslandıran faktorlar üçün daha düzgün tənzimləmə həyata keçirilir. Əlavə amillər substraktiv amillərlə kompensasiya edilə bilər. Audit müddəti cədvəli B1 və B2-də göstərilən müddətlə tənzimlənən bütün hallarda kifayət qədər sübutlar və yazılar müxtəlifliyi əsaslandırmaq üçün saxlanılır.

Cədvəl B.2 - İş sektorları və qarışıq siniflər arasında əlaqənin nümunələri.

Qarışıq sinif	İş sektoru
Çox yüksək	digər rubrikalarda təsnif olunmayan (n.e.c.) kimyəvi və əczaçılıq, emal olunmuş ət məhsulları, geni dəyişdirilmiş məhsullar, qida əlavələri, bio mədəniyyətlər, kosmetik, emal vasitələri və mikroorqanizmlər.
Yüksək	ət və quşların kəsilməsi; pendir məhsulları; peçenye; qəlyənağartılar; yağ; içkilər; otellər; restoranlar; qida əlavələri; təmizləmə agentləri; qablaşdırma materialı; tekstil

Orta	süd məhsulları; balıq məhsulları; yumurta məhsulları; arıçılıq; ədviyyatlar; bağçılıq məhsulları; konservləşdirilmiş meyvələr; konservləşdirilmiş tərəvəzlər; konservləşdirilmiş məhsullar; makaron; qənd; heyvan yemi; balıq yemi; su təchizatı; məhsulun inkişafı; proses və avadanlıq; baytarlıq xidmətləri; texnoloji avadanlıq; satış maşını; dəri məhsulları
Aşağı	balıq; yumurta istehsalı; süd istehsalı; balıqçılıq; ovçuluq; meyvələr; tərəvəzlər; taxıl; təzə meyvə və təzə şirə; içməli su; un; duz; pərakəndə satış yerləri; mağaza; topdan satıcı; nəqliyyat və anbar